

Pipi-wharuroa

HE-KUPU WHAKAMARAMA

HE KUPU WHAKAMARAMA.

Nama 16.

NELSON.

HUNE, 1899.

EDITOR—REV. F. A. BENNETT.

TE PAREMETE.

Abakoa he tamariki matou, kaore ano kia whakamatau noa ki nga kai maaro o nga korero, me nga mahi, o te Paremete tenei kei te pupu ake te hiahia, kia whai kupu ano a Te Pipiwharauora mo nga korero me nga mahi e whakaki nei i nga whakaaro o te tangata. kua puta ta matou kupu i tera rerenga o ta tatou manu, kaore a matou whakaparahako mo nga korero Paremete, mo nga korero whenua me te nuinga o era atu korero, engari ko ta matou tohe kia waiho ko to mua ki mua, ko to muri mai ki muri mai, a ko to muri rawa ki te hiku. Ki to matou whakaaro ki a penei te tubira o nga mea hei whakaarotanga ma te tangata ara—(1) Wairua; (2) Tinana; (3) Hiuengaro; (4) Whenua; (5) Era atu taonga. Ki te nuinga pea o te tangata ko o muri ka whitia ki o mua, a ko te Wairua hei muri rawa, a kore noa ranei. “Otiia ka mea te Atua kia ia, kuare, ko a tenei po ano tangohia ai tou wairua i a koe; a ma wai nga mea kua pae na i a koe?” Ka penei ano hoki te tangata mona ake ano nga taonga e meatia ana e ia, a o kore e hua nga taonga whaka-te-Atua.” “Vatua rapua te rangatiratanga o te Atua, me ana mea tika; a ka tapiritia mai euei mea katoa ma koutou”—ara nga mea hei oranga mo te tinana. Kaore te tangata i hangaia mo te whenua engari te whenua mo te tangata. Kaore a matou whakaparahako mo nga korero kawanatanga, no te mea kihai te Ariki i whakaparahako ki era mea; heoi ano tana ko te whakaupato i te tangata kei romia ona whakaaro katoa e era hanga a ka wareware i a ia tona taha ki te Atua. Nana te kupu, “Hoatuki a Hiha—araki te Kawanatanga—nga mea a Hiha, a ki te Atua ano hoki nga mea a te Atua.” I tautokona tenei kupu e tana pononga i toa nei ki te karanga i te reo Ratani, i a ia e tukinotia ana, “Civis Romanus sum”—“he tangata ahau e tiakina ana e te mana o Roma.” Nana ano hoki i waiho iho enei kupu hei whakaako ia tatou.

“Kia ngohengohe nga wairua katoa ki nga mana nunui. Kahore hoki he mana no te Atua anake: nga mana o tenei wa nei he mea whakarite na te Atua.” He tautoko ta matou i te kupu a te “Kingi o nga Kingi,” me tana Apotoro, ara e te iwi ki a u, kia ngohengohe, ki to tatou kuini, me ana kai whakahaere katoa.

Ka pihia nga rau o te piki, ka mobio te tangata ka tata te rauhati. Inaianei kua korikori te taha kawanatanga, me te taha Apitihana, no te mea ka tata te rau pooti; hei te mutunga pea o tenei tau. Kua timata noa te kauwhau a te Hecana te Pirimia, me te Kapene Bahera hoki, te upoko e te taha whakatete. Kua tinata ano te whakaari a nga tangata Maori o ratou ingoa, ara nga tangata e wawata ana kua riro mai i a ratou nga nohoanga honore o te whare o raro. He tokomaha nga hoa riri mo nga mema tawhito. E kore matou e mea, ko tenei ko tera ranei ta matou tangata e tautoko ai, engari ko ta matou tono ki nga kai awhina katoa o “Te Pipi,” kia pooti ratou mo te tangata tika, pono, kaha, whakaaro hoki mo te ora o te iwi katoa, haunga ia tona ake ora. E kore matou e mea me pooti ko nga kai awhina i te Kawanatanga i te Apitihana ranei. He maha nga mema Pakeha e rite ana ki te pononga. Mehemea kei te taha Kawanatanga ra’ou e kore rawa o ratou waha e hamumu, ahakoa kitea atu e ratou te he o etahi tikanga a te Kawanatanga. E nga mema Maori e aru i ta to hinengaro i whakahaui ai ki a koe, kua e whakapononga, engari kia toa kia tu taane. “Kui! Kui! Whitiwhitiora!”—ae, whitiki, whitiki!

(Taria e whakaoti.)

TE RETA M I A APIRANA
NGATA, M.A., L.L.B.

POKAPUKA II.

Ki nga Etita o Te Pipiwharauora.

Tena Korua,

He roa rawa tenei te takiwa o muri iho i

taku pukapuka tuatahi kia korua, i te nui rawa ano o nga raruraru te taetae te whakaaro atu he kupu mo ta tatou nupepa.

I oti i au te whakamarama atu i taku pukapuka tuatahi taku whakatakotorangi i nga kaupapa o nga tikanga ki Torere me Te Pahou. Na reira i tangatanga ai taku haere, me taku korero i roto i a Ngatiawa puta noa ona rohe ahakoa he iwi taubou rawa tera ki au. Timata atu i te Hatarei te I to Aperira ki te Ratapu te 9 o Aperirae iwa oku ra i h-ere ai i roto ia Ngatiawa, kauwhau ai, whakamarama ai i nga tikanga a Te Kotahitanga o Te Aute, whakaatuatu ai i ana wawata mo te ahua o to tatou iwi Maori. I Te Whare o Toroa (Whakatane) ano ka kitea atu te waingohia o toku tira, Ka whakaae mai a Te Hurinui Apanui, te tangata o tera iwi o Ngatiawa, kia pokaia te tuarongo o Wairaka whare, a kia pehia tenei kai a te waipiro i runga i nga hui katoa e tu ki Te Whare o Toroa. I kite au i nga pa katoa o tenei iwi e mau nei te rarangi o nga kainga, nga ingoa hapu, me nga whare nunui:—

Te whare o	N'Hokopu	Wairaka
Toroa		
Te Pahou	N'Pukeko me	{ Awanuiarangi
	N'Rangataau	{ Rangataau
Poroporo	"	{ Pukeko
		{ Tamatearehe
Paerata	"	---
Otamakaackao	"	---
Pupuaruhe	Te Patuwai	He whare kei te hangaia.
Piripai	N'Wharepaia	Toroa
Otamauru Te	Ngai Taiwha-	Taiwhakaea
Putere	kaea	
Kokowhinau	Te Pahipoto	Okuataupare
Hekerangi		
Te Umuhika	Te Tawera	Tuwharetoa
Oniga		

Ko nga hapu ake enei me nga whare nunui o Ngatiawa, nga wehewehenga o Matatua e tu nei ona pou e toru, ko Te Koohi kei Whakatane, ko Putauaki kei runga o Matahina e titiro ana ki nga hau e wha, ko whakapaukorero kei runga o Matatua. Ka takoto a waenganui he mania, e wha nga awa nana i tapahi ko Whakatane ki tenei taha, ko Tarawera me Rangitaiki ki te hauauru, ko Orini ki te taha moana. He iwi mate a Ngatiawa i nga whiunga a te ture; a i tangi toku ngakau mo ratou i tino whaka mamae rawatia e Te Kawanatanga mo ngahara o mua i mahia i runga i te pobehe, i nga whakawainga a nga matauranga o etahi

atu whenua. Te kaati i te ture ko te whiu i nga tinana o te hunga i hara, a i tetahi wahi iti o te whenua. Kahore i tirotirohia, i whiriwhiria e te ture, engari i utaina atu te hara o etahi ki runga i te katoa, murua ana nga whenua katoa, a riro ana na Te Kawanatanga i whakahoki mai etahi wahi ririki nei; a kaore i hoki pai mai. Kotahi te wiki i whakaatuatu ai nga rangatira o taua iwi o ratou mate whenua ki au, i nga raruraru i tupu ake i roto i Te Kooti whenua Maori, Kei Waenganui ia ratou e whakanoho kino ana i te tangata, e wehewehe ana i nga tangata rangatira o te whare kotahi, i nga whanau me nga hapu o te iwi kotahi.

Ko enei mate katoa i ata tuhia e au hei whakamahara mo tetahi takiwa e watea ai au ki te tuku i etahi kupu kia ratou me nga huarahi e kitea e au.

E toru nga take a Te Kotahitanga o Te Aute i whakahacrea e au ki roto i tenei takiwa:—

1. Ko nga whare puni me nga whare nunui huinga tangata. Me pokopoka nga tuarongo. E toru nga whare o Ngatiawa i whakaaetia mai e nga Kaumatua kia pokaia,—ko Wairaka i Te Whare o Toroa, Ko Pukeko i Te Poroporo, Ko Tuwharetoa i Oniao. E rua nga whare hou e hangaia ana kua whakaaetia kia pokaia—No Piki Rewiri ara no Te Patuwai kei Pupuaruhe, no Ngati Rangitahi kei Matata.
2. Ko te waipiro kia tino whakakorea i roto i nga hui maori katoa, i runga ano hoki nga marae huinga tangata. I whakaaetia tenei take e nga rangatira katoa. Kaore te Kotahitanga i te ki i naianei kia whakakorea nga hui Maori, Engari kia ata whakahacrea aua moni, Kei nui rawa nga taonga me nga kai e pau, kei raruraru nga take korero o nga hui, kei whakawherutia noatia iho e te waipiro.
3. Ko nga wahine kia kaha ki te whakapaepa, a ki te whakatuputupu i nga tinana o a ratou tamariki, notemea ko enei nga taonga o te iwi Maori e tupu ake ana hei tiriwa mo o ratou matua kua tu tatahi rawa nei i nga mate tinana e huna nei i te tangata.

Ko nga take e rua tuatahi he mea ata kowhiri naku i roto i nga tini take a Te Kotahitanga, E ahu atu ana hoki kei te whakatupuranga o te iwi Maori e whakangaro ana, ko nga mea ano e mama ana hei whiriwhiringa ma nga kaumatua, i te mea e

mana ana ano o ratou reo, e matotoru tonu ana nga tikanga Maori. E hara hoki taku haere o te tuatahi nei i te haere ki te tohatoha noa i nga kupu me nga tikanga hei whakamaeneene noa i te taringa o te tangata ki nga kupu ahua reka, engari he haere he titiro i te ahua o te noho a ia iwi a ia iwi, he uiui i o ratou mate hei tirotiro ma toku komiti i Te Aute, a he ata whakamatatau i a ratou ki nga tikanga hou, ehara nei i o tatou tupuna mai, Engari i huaranga ake i roto i nga ra o te hemanau, i raro i te rau o te patu, o te patu a te ture, a nga tikanga pakeha me te ahua o te noho tabi a nga iwi e rua i runga i nga motu nei.

Me mutu i konei nga kupu nei. Oira me apiti atu tenei : i ui a N'awa ki au kia whakamaramatia te huarahi ki te matauranga a i ata korero au i tenei ki nga hapu katoa. Kotahi ano te tatou e tomo atu ai te nuinga o nga tūtamariki o te iwi Maori ki nga kareti nunui o te motu ko Te Aute anake. Kei nga kareti nunui nga matauranga huhua, ma te tangata e ata whiriwhiri i reira tūna i hiabhi ai kia whai e ia ki tona tutukitanga. I runga i enei korero ka tukua mai e Te Huirini Apanui, ratou ko erito Hetaraka ma tetahi tamaiti o Ngatiawa kia haere i au ki Te Aute, maku e titiro tonu ahua. Kua whakaetia ia kia uru ki Te Aute ahakoa i te ki te kura, a hei te mara o Hurae nei ia tae ai ki reira.

Heoi nei mo tenei wa—Kei te manauaki Te Atua ia tatou i homai ai enei bua tautahi mo ta tatou mahi, mo oku mauuitanga, ehara nei i au engari no korua no o tatou hoa, no o tatou kam uatua i Te Aute.

Na to korua hoa na,

APIRANA T. NGATA.

Te Rau, Gisborne,
20 Hune, 1899.

TE KURA O WHANGARAE.

Whangarae, Croixelles,
10 Aperira, 1896.

Kia Rev. P. Peneti, Etita,

I runga i te tono a te Pipi-wharauora kia tukuna atu etahi pikauanga ma ona parirau ririki, ara, korero mo nga kura, Ka whakaaro maua tena pea etahi o nga kai-korero o te Pipi-wharauora e hiahia kia rongu i te ahua o te kura o tenei wahi mokemoke o Whangarae e tata ana ki Whakatu.

Ka kotahi tau e kura ana ki roto i te

whare i tukua ai e Renata Pau mo te mahi kura, a ka nui te hihiko o nga tamariki ki te ako. Ko maua ko nga kai whakaako ka kotahi tau ki konei e noho ana i waenganui i nga Maori. I taua wa he nui to maua hari. Kahore o maua pouritanga mo te paunga o taua tau i a maua ki konei, he aha koa te mokemoke.

No runga i te pahitanga o nga tamariki, i runga hoki i te kaha o Rev. F. W. Tiatene rau ko Rev. P. Peneti, me te hiahia hoki o nga Maori o konei ki tetahi whare-kura, ka tukuna mai e te Kawanatanga nga rakau hei mahi i te whare

Ko nga Maori ano kei te whakatu, he aha koa kaore ratou i tae ki te ako i te mahikamura, he nui ano te pai o ta ratou mahi.

E tumanako ana maua tera e tere te oti kia hohoro ai te timata o te mahi kura ki roto i taua whare.

I te kitenga o nga tamariki i nga korero o te Pipi-wharauora mo nga tamariki i puta o Te Aute, he nui ano to ratou wawata me te ngakau nui mo nga rarangi korero i puta nei i roto i te Pipi-wharauora mo nga tamariki.

E tumanako atu ana maua kei te peneti hoki te hari o nga kai-korero o tenei pepa me maua ina rongu i nga korero o ratou kura. He aha koa kei roto maua i te kokonga be hou-mahi katoa tatou i roto i te mara waina nui.

Na Ani Kere, } Kai-whakaako
Na Hera Hauka, }

TJRANGIANUI.

Ki te Etita o Te Pipiwharauora,

E hoa, tena koe. He kupu ruarua nei aku e hiahia ana ki te tuku atu hei maunga ma te manu, ara koia enei. I te 12 o Aperira te ra hurihanga-tau o Te Ropu tuku Mihimare kua whakaaturia ra e koe, he karakia nui to matou i te Kareti nei, i te 7 o nga haora i te ata, hei whakamaharatanga mo taua ra, a kua puta ano hoki a matou inoi ki te Atua kia whakakahangia tonuitia e Ia taua Ropu tuku Mihimare kia puta ai te pai mo te iwi Maori. me te ao katoa. I te 11 o nga haora te karakia ki te whare karakia Pakeha (Holy Trinity), me te Hapa a te Ariki. I a Canon Fox, M.A., te Kauwhau. Ko taua rangi. Matu 6 10 "Kia tae mai Tou Rangitiratanga," ara te rangitiratanga o Te Atua. Engari ki te kore tatou e mahi, e kore e tae wawe mai. Ehara i te mea no

Te Atua te whakaro i ngari no te tangata. kua puta ra hoki te kupu whakahau a Te Karaiti haere meinga hei akonga nga iwi katoa." I te 7.30 o te ahiahi ka karakia ano matou ki reira ka huihui katoa nga Pakeha ki te whare-kura. Te whai korero tuatahi na Rev. Canon Webb, M.A.. Tana korero ko te timatanga mai o te Ropu tuku Mihinare (C.M.S.), a tae noa mai ki te uunga mai o te Rongopai ki Niu Tirenī nei. Te whai korero tuarua na Rev. H. W. Williams, M.A., kaiwhakaako o te Kareti o Te Raukahi-katea, ara mo te timatanga mai o te Hahi Maori tae no mai ki tenei ra, me nga raruraru ano hoki i pa mai ki nga kai kawē i te Rongopai. Ko te tangata Maori tuatahi i iriria ko Karaitiana Rangī. No muri mai ko Taiwhanga, matua o Hirini Taiwhanga mema o te Paremete. I puta ano hoki tana kupu whakahau ki nga akeha ki a awhinatia te Hahi Maori. Te whaikorero tuatoru na Rev. H. Hawkins ara mo te nuinga o nga mahi a Te Ropu tono Mihinare. Te whaikorero tuawha, na Reweti Kohere, ara mo te kauwhau i te Rongopai ki te ao katoa. Kia kaha tonu tatou ki te kauwhau ki te tatou ake whakatupuranga, pera me nga Apotoro i kaha ra ki te kauwhau ki te ao katoa i mohio ai ratou, i roto i nga tau e toru tekau ano. I o ratou na ra ko te mana kaha tonu o Roma to ratou hoa riri, otira inaianei e tuwhera ana te ao katoa ki a tatou. Ki te kore e taea e tatou te kauwhau to tatou nei whakatupuranga e kore ano hoki e taea e era atu whakatupuranga. Te whaikorero tuarima na Mr C. de Latour (Taratoa, tino roia o Kihipane). Tana korero mo te kaha mo te awhina i te komiti hoko Paipera ki nga Maori. He nui nga waiata o tenei hui. I te mutunga ka tu te hakari a nga wahine Pakeha. I panuitia te nuinga o enei korero e te nupepa o Turanga, ko nga moni Kohi-kohi i tukua katoatia ma Te Ropu tono Mihinare. E kore e mohiotia te hokinga mai ano o te tatou Ariki, nana nei te kupu e hoki mai ana ano Ia. Ka taea ranei te kotahi rau atu tau, ka iti noa mai ranei. Kaore he tangata e mohio. Engari ra kia mātāraa tatou, e kore hoki tatou e mohio ki te haora e tae mai ai te Tama a te tangata. "A e kauwhautia tenei Rongopai o te rangatiratanga puta noa i te ao, hei mea whakā-utu ki nga iwi katoa, a ko reira puta mai ai te mutunga." Mātiu 24, 14.

ERU HARAKAIA,

Aperira 15. 99.

Te Rau, Gisborne.

TE WERO A TE WIREMU.

Te Aute, Napier,
11 Māehe, 1899.

Ki nga Iwi Maori katoa o te Pihopatanga o Waiapu,

E hoa ma,

I taku kitenga i te panuitanga o nga moni tahua whangai mo o koutou Minita, puta ana toku aroha i te itio aua moni. Me te mea nei ko nga moni tēno o te timatanga mai ra ano i te orange o o tatou kaumatua nana nei i hua tenei mahi, kaore ano ma tenei reanga tangata. I tera takiwa e rahi ake ana nga itaretī mo te moni, £10 i te tau mo te £100, me te matarahi ake te putanga mai. Ko tenei, kua heke haere te itaretī ki te £4 10 i te tau mo te £100 o nga moni tahua; ko te aha ianei e ora?

Kati, he wero tenei naku i a koutou kia tahuri ki te kohi moni hei tahua apiti i nga moni o o koutou Pariba, mo etahi mahi hoki a te Hahi. Kia takoto i a koutou te £2000 ka hoatu ai e au kia £1000 hei apiti. Ebara i te mea e ora rawa nga mahi i enei moni, he aha kōa, hei timatanga, ka waibo hei mahi ano ma tatou.

E hoa ma, ka tata te pau nga whenua o te motu nei te hoko e koutou ki te moni hei kai ma koutou; kaore ano he tikanga moni mo nga mahi a te Kaihanga i te tangata, i te whenua.

Na to koutou hoa aroha,

NB TE WIREMU, AHIRIKONA.

Revd. F. Bennett,

Etita o Te Pīpīwhararua,

E hoa tena koe.

E hoa panuita atu enei Kupu toru toru nei ki roto i tau nupepa, ara No te 24 o nga ra o Mei tata nei i tu ai tetahi hui ki konei te putake o tenei hui he kohi-kohi moni hei whakahou i te whare karakia tawhito o konei o Mohaka nei. Ko nga moni i Kohia £178 pauna. Tera pea i tae Ki to 500 tangata i tae mai ki tenei hui. He nui hoki te pai o tenei hui, kaore he raruraru, pai katoa, he oi ano te mea nana i taka kino, he marangai, e taea hoki te aha. He nui hoki te whakamihī o nga tangata i tae mai ki tenei hui ki te kaha o te tangata whenua ki te tiaki ia ratou. Tetahi whakamihī a ratou mo Hemi P. Huata minita o Konei, mo ana Kauwhau, mo ana tikanga katoa. Heoi nei e

hoa nga korero o konei hei tukunga atu mo tenei taima.

Heoi ano,

REMUERA II. TE URUPU.

Te Huki, Mohaka, H.B.

June 7, 1899.

TE RETA MAI A REV. KATENE
PUKERUA.

Porangahau,
Mei 20th, 1899.

Ki te Etita,

E hoa tena koe, tena koe te matua o te turi, o te Kapo, o era atu tu ahua katoa o te mate e pēhi nei i te tangata. Tena koe, e whakato haere na i te purapura a Te Atua, e hara i te mea ki kona anake, engari ki nga wahi katoa, ina koe, e tiro haere nei te waha o te "Pipiwaharaura" ki enei wahi, a tera hoki pea, kei era atu wahi e tiro haere ana, ara e whakaoho ana i te tangata kia ara ake i te moe.

Ma Te Atua koe, ara tatou katoa e manaaki, e tiaki, e whakakaha ki te mahi i Tana e pai ai.

Kua tē noa mai ta korua reta ko R. Kohere ki a au, kua maha ke nga marama o te taenga mai o ta korua reta, kati he nui no te raruraru i roa ai; a ka tau iho nei ki raro, ka kai te pene i tana mahi. E hara i te mea he korero hou, nga korero ka whakamahia nei te pene, kaore, ko ana korero ano e rangona nei e te tangata.

"Te ora, mo te mate o te whakapono ki roto Heretaunga":—

(1) Ko te purei hoihoi.

(2). Ko nga mahi tohunga Maori.

(a) "Ko te purei hoihoi"—Ko te tino Atua tonei o nga tangata o Heretaunga, Ahakoa kei whea te purei hoihoi, kei Akarana. Gisborne, Pamutana, Whanganui, Taranaki, Poneke, and Christchurch ranei, kaore e hapa te tae o tetahi o etahi tangata ranei o Heretaunga ki aua wahi. Ki te tangi mai te pere karakia i te taha tonu o ratou whare, kore rawa atu e haere ki te karakia. Ka kino te haere a te purei. Tera Atua etahi o nga mate e puta ana mai i roto i te reihi hoihoi, kaore e taea te tuhi atu inaianei, i te mea ka tata te kati te meera.

(b) "Ko nga mahi tohunga." Ko te rua tenei o nga Atua, Ahakoa kei whea te tohunga kei Pewhairangi, kei Waikato, kei nga takiwa ranei o Ngatiporou, kei Taupo ranei, kaore e hapa te tae o te tangata ki aua wahi. Ki te ki a te tangata, he pai ke te

haere ki nga tohunga Maori, Kaore he utu mo te mahinga, a he kino te takuta he nui no te utu. E hoa ma, hei te haere ki te purei, ka ngahau noa ake te moni i raro i nga waewae, a he mea pēwhea ra i tae ai ki nga tohunga o era atu wahi? Akuanei pea na te moni ano, kua whai moni hoki. A kati i te mea kua puta nei te kupu a te Kawana-tanga. Kia kua e tinihangatia tona iwi e nga tohunga Maori, ki te mau i te kawana-tanga tetahi tangata, e mea ana he tohunga ia, e tinihanga ana i tona iwi, kei ro hinga tona mutunga, ka mau te wehi o te ingoa nei o te hinaki, no te tuna ke te kainga, ka kiia nei mo te tangata, ka kino te haere a te Kawana-tanga. Na konei ka mea ake, tohunga ma, tanapu! tiro-tiro marire!! a ka maku atu ki ro tātataha nga tikanga tohunga, waiho te marae mo nga mahi o te whakapono ki Te Atua.

"Te Ora." Ko etahi wahi o Heretaunga kanui te ora o te whakapono, e whangaia tonutia ana ki te kai Wairua i tenei ra, i tenei ra ko etahi wahi, e ahua mate haere ana, i te whaka mahinga a te ao, kikokiko, rewera, ko etahi wahi katahi ano ka matutu ake, he mea na te aroha noa o te Atua. Ka kitea ki enei kupu, te nui o te mahi mo te takiwa o Heretaunga. Ko te mahinga, ara ko te maara he nui whakabarahara, ko nga kai mahi he torotoru noa iho. He ahakoa ra, kei te Atua te tikanga, ki te pai ia, ma tauhunga torotoru e mahi tana maara, waiho i tana e pai ai.

Tenei te parirau mai mo te Pipi, ka tukua atu kotahi pauna: Na Anaru Te Wanikau, 10s; Na Te Rua Wanikau, 2s 6d; Naku, e 7s 6d, £1. Me tuku katoa mai ki Omaha.

Fern Hill,
Napier.

Perehitia tenei, ka hoatu ma te Pipi Wharaurao e mau atu kiia wahi, kiia wahi, hei titiro iho ma nga tangata i kura ki te Aute i nua, ki te wehenga atu o to tatou whaea o Mihi Tatana, wahine a te Tatana, tino kai whakaako o Te Aute Kareti, no te Ratapu Mei 15th, 1899, i wehe atu ai, ara i hemo ai, kanui te aroha ki taua kiua, he tino whaea ia, no nga tamariki katoa i tae ki Te Aute, kore ake te manaaki a nga matua tupu ake o nga tamariki, i te manaaki a taua haku ko nga tamariki e whakatata ana te haere ki Te Aute kua tureiti i nga manaaki a Mihi Tatana.

Hei kona ra Ma Te Atua tatou katoa e

whakakaha ki te mahi i tana mahi kua homai nei hei mahinga ma tatou.

Na to hoa mahi i roto i Te Arika.

KATENE PUKERUA.

Waimate North,
Bay of Islands,
May 3rd, 1899.

E hoa, e te Etita o te Pipi-whararua,

Tena koe

i te atawhai o te Matua i te Rangi, e hipoki nei ki runga ia tatou.

E hoa tenei etahi wahi kakano hei haringa atu ma ta tatou manu, mehemea ra e watea ana ia ki te mau haere, koia nei.

I mine te Hui o te Haahi Maori o te Atirikonatangi o te Waimate i te Pihopitanga o Akarana ki Ripia (Northern Wairoa) i te 25th o April, 1899 nei. Ko nga minita i tae mai, e iwa, ara, ko te Atirikona Karaka, te tokoiwi. E waru minita Maori, tokoiwa nga Mangai Reimana.

Ko etahi o nga minita o tenei atirikona tanga kihai i tae mai, i te roa o te whenua, i te Kaumatua hoki o aua minita ara to Parengarenga, me to Ahipara, me to Whangarei.

Nui atu te pai o nga mahi o te Hui. Ara o te marae te hanga nei te kai ate Pakeha. Tau ana te Miharo, ki te kaha, o nga Rangatira o taua kainga ki te whakaaro i nga Kai mo taua hui, ara te Pariha, o te Wairoa, Kaipara. Ko Rev. Wiki te Paa te Minita o taua Pariha. Ka hoki mai nga mahara, kei te awhinatia mai a tatou mahi, e te Matua i te Rangi. Hei mea nei hoki e whai Kororia ai tona Ingoa i runga i enei mahi. I tae mai hoki a Hone Heke, M.H.R., ki taua Hinota mutu noa te Hinota ka hoki mai matou.

Ko tetahi korero nui i taua Hui. Ki a tahuri nga minita Maori ki te rapu i etahi tikanga e kaha ai e oho oho ai nga whare karakia, a ki a tino nui ai te whi ki te Atua.

Notemea, ka roa e noho ana te minita i Waenganui ia ratou, ka a ra mai te hoha ara te mangere tanga. Ki nga tangata, Ki te minita ranei o te takiwa. Ko te huarahi, ano tera e ngoikore ai te tupu o te Purapura ki taua waahi, heoi i whiriwhiria nuitia taua take a ka kidea, me hui hui nga minita e tutata ana kia ratou i etahi wa poto. Ki te whakahaere e ngahau ai te mahi i roto i te mara—ara o ratou whakaminita.

I whakaarohia hoki ki te kupu, e ki ra

(ki te kore nga tangata e haere mai ki te Haahi, Ko te Haahi me haere ki nga tangata.)

Kaati ra e manu. Ka nui rawa enei korero. Ka mutu nei te tino kai o te reta, mehemea ra he tikanga Kakano ki tau whakaaro iho, ara ki a whakaaro nui tatou ki te whakato i te Purapura. Ki te maara, ma te Wairua tapu, e whakamakuku. Ma te Atua e mea kia tupu.

Na to hoa, mahi tahī,

Rev. TIMOTI R. KIRIWI.

E hoa, tena etahi wahi hua. No te ma-kariri i hua ai na kona i iti ai.

Timoti Kiririwi 2s. 0d

Rawiri Teruru ... .. 1s. 0d.

Me tuku mai tetahi pepa kia ia.

Address—

Rawiri Te ruru,

Te Ahu Ahu,

Bay of Islands.

Tenci ake pea te wa, o hua ai i te ngahuru. Ka maha atu nga kakano, e hoatu ai ki te Pipiwhararua.

Whakatane,

May 17, 1899.

Kia Rev. P. Peneti,

Ehoa tena Koe i runga i nga mahi ma-naaki a to tatou Ariki Kai whakaroa a Ihu Xt.

Tena Koe te Kai timata te Kai whakatinana i te hiahia o Te Atua i whakaarohia ai e ia me penci hoki tetahi tikanga mo to taua iwi mo Te Maori me Kore e whitingia e Te Rongopai o to te Xt., kororia. Ma Te aroha o to tatou Matua i te Rangi fatou e paihere kia kotahi ahakoa oti wehewehe noa i o tatou tinana.

E Hoa e pouri ana abau i te roa rawa otaku whakahoki atu i ta korua reta mai Ko Te Reweti. Kati taku whakahoki anake "E pai ana."

Ko tenei noa hai wahanga atu ma to Mokai ma Te Pipiwhararua. No Te 8 o Mei nei Ka mate tetahi tangata rangatira o Rangatiki wahi o Whakatane nei Ko Rewiri te Ingoa.

I te 9 onga ra Ka tae matou Ki reira i tae pea Ki te 300 tangata i tae Ki reira.

He nui nga Korero nga Waita ara nga mahi ano mo runga i te tinana E haere atu ana. Ite aonga ake ka whakamutua nga Korero katoa ka riro te whai korero ia te

Pipiharaurua No. 13. 14. Tino hurihanga o Te taringa o Te Tangata tino whaingā mai ote hiahia. Kopi rawa ake ngā wharangi o Te Pipi i roto inga ringa o Te Kai panui haere ana ka riro. E Hoa nui atu te manaakitia ote mokai e nga tangata o Konei.

Tenei Ka tukua atu e au nga Ingoa onga tangata e hiahia ana Kia tukua mai E Koe (e Te Etita) he Pipiharaurua. Kia ratou.

Kai te kōhi haere ahau i nga hua kareao hai manawa mo to manu kia mene ra ka tuku atu ai. Hai reira ano taku haere atu ai.

Na To Hoa Mahi.

T. TAWHAI.

Te Arai,
Maehe 24, 1899.

Kia P. Peneti.

E hoa tena koe; kia ora tonu koe te kai hapai me te kai manaaki o ta tatou Manu.

No te 19 o nga ra o tenei marama ka u mai te Kawana ki turanga nei; ratou ko Timi Kara, ko Kanara Pole-Penton, me era atu tangata rangatira. I to ratou unga mai ka powhiritia e nga Maori o Whakato ki to ratou kaitianga: a i te ara ka peka te Kawana ki te matakitaki i te whare Karakia i Manatuke. No te tina ka tac ki te marae i powhiritia ai. Te maha o nga tangata i hui mai ki te manaaki i te Kawana e wha rau. I tu nga taane me nga wahine o te tangata whenu a ki te haka. I te taunga o te manuhiri ki raro, ka tu a Te Tuatini Tipoki ki te whakatau i te Kawana, a ko taana whaikorero tenei—"Haere mai e te Kawana, haere mai kia kite koe i te morehu tangata i te morehu whenua: haere mai hoki ki te tango atu i nga taumahatanga me nga pouritanga e pehi nei i a matou. Tuatahi, i te ruiri e kai kino nei i o matou whenua: tuarua, inga roia me nga ture taumaha e hanga mai na i te Paremata. Ko taku tono, me taku inoi tenei kia koe kia aroha mai kia matou ka whakaora i o matou mate." I tu ano hoki a Ruka Aratapu, a Te Kani Pere, a Reweti Kohere, me etahi atu tangata, ki te whaikorero, ki te whakapai ki te Kawana mo toona haerenga mai kia kite i enei morehu o te Iwi Maori. I muri iho i enei mea, ka tu mai te Kawana ki te whakahoki inga whaikorero kia ia, a na Timi Kara ana korero i whakamaori. Ko ana kupu enei—"Whakatau mai kia au; tenei au te haere mai nei kia kite ia koutou. He nui

toku aroha kia koutou irunga i o koutou mate me o koutou taumahatanga kua whakapuakina mai nei e koutou. Ko enei taumahatanga katoa, ma o koutou mema ano e whakapuaki ki te aroaro ote Paremata mea ake nei ta. Engari ko taku kupu tenei kia koutou kia pai te whakatipu i a koutou tamariki. Tukua kinga kura, ma reira nei e puta mai a: he oranga mo ratou mo koutou ano hoki. Kia pai te tiaki i o koutou whare, i o koutou kakahu, i o koutou tinana me a koutou kai, no te mea kei roto i te pai o te tiaki i enei mea e wha he oranga mo te iwi; ma konei anake ka tipu ai te Maori." I konei ka mutu ana kupu. He nui te manaaki a nga Maori i to ratou Kawana me ona hoa, Heoi.

Ma Te Atua taua e manaaki e tiaki,
No to hoa Aroha,

NA TAME ARAPATA.

Pahiatua,
Maehe, 30th, 1899.

Kia Peneti, Etita o Te Pipi-Wharaurua, tena koc, te tangata whakahaere o ta tatou Manu, Heoi te mihi.

I tu te taahi hui ki konei i waenganui i te pakeha i te Maori; a he maha nga rangatira i tae mai ki taua hui. Ko nga take o taua huihuinga he titiro he kape atu hoki inga mea e takoto he ana i waenganui i te pakeha raua ko te Maori; he rapu he rongoa hoki inga mate e patu nei i te whakapono ote Maori, te purei boiho e whakapohara nei e whakakuare nei i te tangata, i te waipiro e nanati nei i te oranga o te tinana raua ko te wairua, e iki nei i te morehu tangata ki te po; he whakariterite he whakau hoki inga ture monga kura kei reira nei te ora mo nga tamariki, mo nga tangata hoki nana ratou i tuku; he rapu tikanga hoki e pai ai te pupuri a te Maori inga kupu a te Kuini. He maha nga rangatira Maori i tu ki te whakamahi, ki te tautoko hoki inga tikanga i whakatakototia ki waenganui o te hui. Ko a Tamahau kupu enei—"E aku hoa kua hui mai, me era atu hoki e noho mai ra i o ratou kaitianga, kia rongu mai koutou, kua mau nga iwi o toku takiwa ki te whakapono, ki te oha nga kaumatua kua ngaro atu ra ki te po." I tu ano hoki ahau ki te tautoko i enei kupu a Tamahau, me era atu hoki kaore nei i tubia atu e au.

Heoi ano,

Ma Te Atua taua e tiaki e whakakaha,
na T. H. TEIPUTU.

Otaki, Hune 12, 1899.

E hoa tena Koe, tenei ahau te tuku nei etehi Kupu toru toru nei kia kawea i raro i te parirau o te Pipi ki nga iwi Maorie noho nei i enei moutere puta noa, puta noa.

E hoa e te etita kanui taku whaka miharo ki te pai o nga korero o to pepa, he korero tino pai nga korero. E maia ana koe ki te whakaha i nga mea he, ki te whakapai i nga mea pai ahakoa ko te nuinga o nga tangata whakapai ana i nga mea he a he torutoru nga tangata e whakapai ana i nga mea pai. Kia maia tonu koe ki te pena. Ka tau toko na koe e nga tino tangata pai i nga wahi katoa e rere ai to manu. Ma te maia o etehi ahakoa toru toru, ki te hapai i nga tino mea pai ki te whakaha i nga mea he ka nui ni haere ai te pai a ka iti haere ai te he. Ma te atua e whakakaha nga ngakau o nga tangata pera ki te whawhai tonu ki te ope nui o nga hoa riri o te iwi Maori kia hinga ai a kia tahuri nga Maori ki te takahi i ana hoa riri ki raro ki o ratou wae-wae. Ko etahi o ana hoa riri koia enei:—

1. Ko te waipiro. (He tino hoa riri tenei otira kua iti haere pea tonu kaha i to mua kia kaha te katoa ki te peehi iho kia mate rawa.)

2. Ko te purei hoiho. E nui haere ana tenei kino. He maumau moni tenei mahi. Nui atu te moni e pau ana i runga i tenei mahi i te tau kotahi, i te moni e pau ana i runga i te mahi o te whakapono hanga whare karakia utu mimita, hoko pukapuka aha ranei i nga tau kotahi tekau, a he aha te hua o te purei hoiho? Kahore kau, he ra ngahau noa iho, ehara i te ngahau he maumau rawa atu taua mahi.

3. He purei putupooro. E nui haere ana tenei. Ko tetahi taha o tenei mahi he pai me ka tika te purei e whakamaia ana i te tangata e whakakaha ana i tona tinana e ako ana i a ia kia tere, kia whakamanawanui, ki te peehi i tana riri i ana bihia kino, otira ko etehi e whakakino ana i taua purei, e maumau ana te taima mahi, e purei ana i te Ra Tapu e kohuru ana i ratou ano.

4. He kaw i nga mate ki te tohunga Maori. He tino mahi kuare tenei no whea te mohio tanga o ana tohunga no te ao nei ranei no te Atua ranei? Kahore i te ao no te mea kihai tetehi o ratou i haere ki tetehi kura takuta kia whakakona, kahore rawa tenei mohiotanga e tupu noa i roto i te tangata ko nga tino tangata mohio ki te

whakaora mate he tangata ata whakaakona ratou katoa, a kahore te mohiotanga o te tohunga e riro mai ana i te Atua no te mea ko ana tohunga e takahi ana i nga ture a te Atua e whakakahore ana i nga mea i ata whakatakatoria e te Atua hei oranga mo te tangata, o mahi tini hanga ana ratou hei nukarau i nga turoro e mohio ana ahau ki etehi o ratou he tangata tino kuare hau-rangi, mangere, kino, no whea to ratou kaha ki te whakaora tangata mate? He ahakoa e kaiponu ana te iwi Maori ki te utu i te tino takuta mohio a kawea ana te turoro ki te tohunga kuare kia patua ai e tona kuaretanga a ka mate ia katahi ka nui te moni e pau i runga i te tangi hanga noa iho. E nga tangata whai whakaoro me ata titiro ki te ahua o enei hoa riri a kia whakaohokia te iwi Maori katoa ki te tahuri ki te patu kia kore hana ai enei mea e kohuru ana i te iwi tino pai te iwi Maori.

NA MAKE WIREMU.

“TE TUI.”

He pohiri ta matou i te otinga o te pepa o Te Aute Kareti, ara o “Te Tui.” E hari ana matou mo te otinga o tenei whakaaro. Nga tino kura o te pakeha he pepa katoa a ratou. Kanui te ngahau o nga korero o “Te Tui,” he Ingirihī te reo i tuhia ai, kotahi rawa te take i tuhia Maoritiana, ko “Te Ara ki Te Aute.” E tuhia ana e matou tenei korero ki “Te Pipiwharaurau,” ngari ko te upoko ka whakarerekitia, a ka meinga “Mo te haere ki Te Aute.” Ko te take korero tuatahi ko “Matou Ano.” Te nuinga ake o nga korero ko “Nga korero o te kura,” ara ko nga korero kiritiki, touchi, ko nga korero mo te ahua o nga tamariki, me te kainga; ko “Nga korero Whutupuoro,” ko “Te Haerenga ki te Waipounamu” ko “Nga Rongo-korero mo nga Tamariki kua mutu nei te kura,” ko “Te ope Hoia o Te Aute,” ko “Te Uniana Karaitiana,” ko “Te Kotahitanga o Te Aute,” ko “Tetahi Reta no Hukarere.” Kaore rawa e rite mai nga korero whutupuoro o nga pepa a nga kareti pakeha, ki te ngahau o ngo korero o “Te Tui.” Ko ta matou whakaaro kia tango katoa nga tamariki i tae ki te Aute kura ai, i a “Te Tui,” hei whakamaharahara i a ratou mo to ratou kareti tawhito. Ki te tukua mai he pane kuni mo te hikipene ki a R. T. Mokena-Kohere Te Rau, Gisborne, ka tukua atu a

"Te Tui." He tino ngawari tenei; te utu o nga pepa a nga kareti pakeha kotahi hereni. Kia hohoro tonu te tuku mai, i te moni kei pau, kahore he "Tui" mau.

KAHORE HE TAKOTORANGA MONA

1. Kahore he wahi mona i roto i te whare. Ruka. 2 17 :—

"Ka whakatakoria (a Ihu) ki te takotoranga kai ma nga kararehe, no te mea, kahore he wahi mo ratou i te whare."

2. Kahore he wahi mona i te ao. Hoani 1.10 :—

"I te ao Ia, i hanga ano e Ia te ao, a kihai te ao i mohio kia Ia."

3. Kahore he wahi mona i roto i tona iwi ake. Hoani 1.11. :—

"I haere mai Ia. ki ona, a kihai ona i manako ki a Ia."

4. Kahore he wahi mona i tona pa. Ruka 4.29. :—

"Na ko to ratou whakatikanga ake, ka maka i a Ia ki waho o te pa, a arahina ana ki te pai o te puke i hanga ai to ratou pa (a Nahareta) whakataka ai ia Ia ki raro."

5. E te tangata kahore ranei he wahi mona i roto i to ngakau ? :—

"Homai e taku tamaiti to ngakau ki au." Whakatauki 23.26.

"Tenei ahau te tu nei ki te tatau (o to ngakau) te patuki nei, ki te whakarongo tetahi ki toku reo, a ka uaki i te tatau e tomo atu ahau kia ia." Whakakitenga 3.20.

"A ko te meatanga atu a Ihu ki a ia, he rua o nga pokiha, he kohanga o nga manu o te rangi, tena ko te Tama a te tangata kahore ona wahi e takoto ai tona matenga." Matiu 8.20.

Whakanaetia ia kia whakatakoto i tona matenga ki roto i o tatou ngakau

"Ko koe e Ihu, tena

E ata ki mai nei,

"I mate au mo koutou,

Te tukua atu au!"

Me kati au te turi :

E Ihu, tomo mai :

Me rahui toku ngakau

Hei wahi pumau mou."

Himene 88.3.

W. CHERRINGTON.

TE PIFI WHARAUROA.

No maehe nei imate ai a Harete Stainton. He tamaiti rangatira no Ngatiporou, he

inokopuna na te Houkaman, na Wi Houkamau, taina o te Hati Houkamau. He mea atu marena ia ki tetahi tino Pakeha, whaka huere reti i Mangaone, Eketahuna. I mate atu raua ko tona tamaiti whanau hou ki Wharekahi, Hicks' Bay. I te huarahi te taane ka mate ia. He tino tamaiti Kaingakau a Harete na tona taane, na ona matua, puta atu ki tona iwi katoa. He wahine kohakore, humarie atawhai tangata. E te tuahine hoatu i nga huarahi o nga tipuna, kei muri nei e haere atu ana. Okioki, a taria te o te atanga.

Kanui te koa o nga Etita mo te maha rawa o nga kupu whakapai mai a nga iwi, a nga hapu, a nga Rangatira, o te Aotearoa tae mai ki te Waipounamu nei mo te mahi e mahia nei e ta tatou manu. E koro ma, e pa ma, e whae ma, kia kaha tonu te awhina mai. Ahakoa kaore ano kia tae ki tona pakaritanga ki tona momonatanga, kua taongatia te mahi nei ki te iwi Maori.

I te mahia rawa o nga kape o te Pepa nei e tonoa ana, kua whakarabia inaianei ki te kotahi mano 1000 nga kape e perehiti ana i roto i te marama kotahi.

NA TE ETITA,

TE ORANGA MO TE PIFI.

	£	s.	d.	
Na R. Kohere i kahi mai	...	0	14	6
Tiaki Rewiri, Whakatane	...	0	5	0
Timoti Kiriwi, Waimate	...	0	2	0
Rawiri Te Ruru	...	0	1	0
Anaru te Wanikau, Omaha	...	0	10	0
Te Rua Wanikau	...	0	2	6
Rev. Katene Pukerua	...	0	7	6
Rev. A. H. Sedgwick, B.A., Picton	...	1	0	0
A. Ngata, M.A., Te Aute	...	0	10	0
Utiku Te Aparangi, Petane	...	0	2	0
Ani Poati, Pitoone	...	0	6	0
Abirikona Wiremu, Te Aute	...	5	0	0
Rev. J. McWilliam, Otaki	...	1	1	0
H. Te Moana Te Tauri, Hiruharama	...	0	1	0
Wi Katene, Motueka, Kohi tuatoru	...	0	2	6
2 Otago Sunday School Teachers	...	0	12	0

Kia ora tonu koutou. Ma te Atua tatou katoa e whakakaha e whakau.

Na o koutou hoa mahi,

Na nga Etita o te Pifi,

REV. P. PENETI,

Nelson.

Bond, Finney, & Co., Printers, Nelson.

TE AO KATOĀ.

RONGOMAITAWHITI.

Kahore ano kia mutu noa te whawhai a nga Marikona me nga Piripaini. — I te marenatanga o te tama a tetahi tangata tino rangatira atu o Amerika, ki tetahi wahine rangatira ano hoki, he nui nga mahi ahuaheka i whakakitea. I roto i te whare hakari rangona ana nga manu reo reka o te ngahere nui e waiata ana i roto i te rau rakau, me te putiputi. Te utu o te rini aroha a taua tangata ki taua wahine e £8000! Ta te ngakau whakaphephea taama kawenga.

Ka nui te puhaehae o nga pakeha o etahi wahi o Amerika, ki nga mangungungu. E 6 nga mangungungu i kitea kua taromatia. E ki ana nga pakeha tera e tauri mai nga mangungungu ki te patu i a ratou. — I tetahi tau ake nei ka puta mai nga waea o Awherika, he whakaatu i te kohurutanga o tetahi nihinane raua ko taua wahine me a raua tamariki wahine tokorua. Otira ki te ki a etahi pakeha o taua whenua ki ta ratou mohio kaore nga tamariki i patua engari kei tetahi pamungungu e noho whakauru ana. Kua puta te kupa kia kimihia ana tamariki. — I whakawakia tetahi tangata Maori i Pohakena, mo runga i tona haecere noa i te taone kaore he mahi, otira i tekua i a runga i tana ki, na te kore tonu ana e whiwhi mahi i kore ai ia e mahi. Tona ingoa ko Taate Domain Paora. I te ahihi tuatahi tonu o te unga atu o Reweti Kohere ki Pohakena ka kite ia i taua tangata i te tiriti. I ki mai te kua ia, ko tana mahi he "pononga no te pakeha," ko tona iwi ko Ngatiwhataua. — Kei te tu tetahi hui a nga mana nunui katoa o te ao nei ki Horana. Te ingoa o taua whakaminenga ko Te Hui Rangimarie. Te take o tenei hui he rapu tikanga e kore ai te whawhai i te ao. — Kua taua ma te Komihana e whakataua te whawhai i Hamoa, kati inaianei kua mutu te riri engari kei te tatari nga taha e rua ki te whakataunga a te Komihana. E £80 tonu te oranga o te kingi o Hamoa. E kua ana he tangata whakapono a Mataawha. Ko tetahi o nga maunao o te Kuini ko te Royalist kua hoki ki Ingarangi: ko te hokinga tenei e mutu tonu atu ai tana mahi whawhai. I a te Royalist e whakaputa ana ki waho o Apia ka poroporoaki ia ki era atu manauo, me ratou hoki ki a ia, mete tangi anonga peene.

RONGOMAITATA.

Kua tae te tono a te Kawanatanga kia Kingi Mahuta, kia noho ia ki te Whare o Runga. Kei te whiriwhiri tonu te ngakau o te Kingi, o nga Maori o Waikato. — Te nuinga o nga tamariki o te Kura Maori i Tekao e haere ana ma te waewae ia ra, i ia ra, mo nga maero

e 20 — tekau maero i te haerenga atu tekau maero i te hokinga mai. Kaore pea he tamariki o etahi atu kura i penei me enei tamariki te kaha. — "Tera tetahi Maori no Aotearoa, he tino kai tautoko i te Hahi Karaitiana, he akonga na Te Whiti i mua. I tetahi pakeha e tauu ana i taua tangata mo tona karakia hou, no te mea ko taua karakia kua kitea te he inaianei, a heoi ano nga tangata e whakapono ana ko nga wahine me nga tamariki, ka whakahokia atu e Maori "Ae, na enei ra ra koe i korerorero penia ai, mehemea ana kaore te karakia e tauuatia na e koe, ko koe ano na hei tina maka i tenei ra." I tino hinga te Pakeha i te Maori. (Christchurch Press.) — "He mea tenei e tika ana hei pouritanga na nga tangata katoa, ara te tere tonu o te ngaro haere o te iwi Maori o tenei koroni." — Mataura Ensign.

I te matenga o tetahi tamaiti Maori i runga i te whakahaere a te tohunga, uiuia ana e te ture te take o tona matenga, a i kitea kaore he he o taua tohunga, he i ano tana i whangai ai he "katoroaira." Kia tupato rawa nga tohunga maori inaianei. — I te ra whanautanga o te Kuini e 40 nga rangatira maori i pobiritia e te Kawana ki tana hakari i tona whare i Akarana. — Ki te rongo hai nga ra whakamutunga o Hune tu ai te Paremata. — I tahaeia e tetahi pakeha e Hohepa Maea o Poneke etahi moni, a eke ana ki te tina a rere ana ki Mawiti Whiti o Amerika ki te Tonga. Otira i wawata atu ki a hopukina e nga pirihimana o reira i te uga atu o te tina. I haere atu ra ano i konei te pirihimana nana i whakaho ki mai taua tangata. I te uinga tukuna ana ma te Hupirimi Kooti e whakawa. I mea a Maea ehara i a ia nga teta i kiten i muri i tona omanga. Te tino kupu ana reta he whaka atu na Maea na nga mahi petipeti ia i mate ai, i taburi ai ia ki te whanako. I poroporoaki iho ia ki ona hoa, i mea e haere ana ia ki te whenua e kore ai ia e taea atu e te ture. He karaka taua tangata. — E rua nga pirihimana kua tukua ma te Hupirimi Kooti e whakawa, mo taraua taheretanga i nga moni a raua herehere. No Nepa tetahi o aua tangata no Otantahi tetahi. — Kua tangohia te raihana roa a Tieriko (Mr Jellicoe) mo nga marama e toru, mo tona tawai i a Tiati Ervera. — Kua whakataua e te Tino Kaiwhakawa te tarwhahinga atu Kawatanga me te Hinota o te Hahi o Ingarangi, mo te whenua kura i Porirua.

Kaore i whakaeatia te tono a nga taha e rua, engari i mea te kaiwhakawa he nui nona atu te moni kua takoto inaianei hei hanga mo tetahi kura kia rite ki nga take i tapaea ai te whenua. Kaati kua hoki ano ki nga kaihiaki o te whenua te whakahaere. Pai atu mehemea i whakaturia he taangata ke hei kai-whakahaere no te mea kua kitea te kaha-kore o nga kaiwhakahaere tawhito. — Nga tino take o te hui o Te Tiriti o Waitangi i tu i tenei tau ko,

1. Te tono tangata ki Ingarangi, ki te kawē i nga mate o te Maori ki te aroaro o te Kuini. (Tera ano e pata he kupu ma matou mo tenei whakaro. - Etitā.) 2. He kōhi moai mo te haere. 3. He whakatikatika i te Pire Pōari. 4. He tono tangata kia haere ki te wākaatu i a ratou take ki nga i kōiwa Maori.

NGA KAIPUKE PAKARU.

Kei te raka etahi pukeha i nga taonga o motu ia te "Tahimania," te tina i pakaru ki te Mahia i te tau 1897. Ko ta ratou tino whai kia kitea e ratou etahi taonga kōwhiri, hiriwa. He mahi ano nga mea kua tata e ratou. E kōia ana kai te pai toan taua kaupūke i te take o te moana. Ko tetahi korero kia whakawāngia taua kaupūke. - He aroha te pakarutanga o te "Loch Sloy," he kaupūke heru, ki tetahi motu iti i Abiterioria. E 30 nga taungata i mate, e whā ana i nga mātahi, tokotoru o taua hūnga tokowhiri i te whakamānā ki te kainga o te kaiaidā o te wharomiti, ko tātahi o ratou i whakarewa, no muri ka kitea kua mate. Ko Nikora te kapene o te kaupūke, he tino tangata Karaitiana. Kōwhiri te kaupūke he nāi o te kōwhiri ana ki ana i Timara. I tetahi tau ake nei e toru rawa nga kaupūke i pae ki Timaru i te marangai korōhi. I te rerenga mai o te "Mavis," o 2000 tonu, i Akarana ki Ponoka, paea ana i te marangai ki te Mahia, otira kaore i pakaru he waharomiti te u ki tetahi wahi ki hiriwa pōro nei. No muri ka toia e te Weka ki te moana, a ka pūretika ki Nepia haunga i te takere. He waha ano no te puna ki te haere i te Mauna-a-Kiwa. Ko tetahi o nga tina tū, nui o te "Uniana," ko Tekapo e 2450 tonu i pakaru ki tetahi wahi etata ana ki Pōhikona. E rima tina i whakamātau ki te pōkoro māua i punuku, a hokona ana mo te £205. He nui te marangai i te wiki tuarua o Mei. I a te Takapūna e whakatapoko ana ki te wāhapa o Ponoke ka akina e te ngaru pakaru kōwhiri nga potu, kotahi te heruana i whāia ki te moana a ngaro tonu atu. Whāno tata ka mate hōki te mate tuatahi. I ringitia ete Rotorua raua ko te Haupiri he hūna he whakamātau i te moana. Ko te Ohau, he tina no te Uniana e 700 tonu i totōhu a kaore rawa he morehu o nga tangata. I rere mai i Keremaitia ki Otakou. I hūhia ano te kapene ki te ahū ma te taha o te Waipounamu ki te taunga ma te taha ruru etira i te meneti whakamātanga ka kōwhiri ete mate kia haere ma te tai rawhiti. Te hūnga whakamātanga ia te Ohau i waho o Waikanae e riri ana ki te hau ki te marangai. I te kaha o te ngaru eke ana ki te tili o te tumera. I wehi pea te kapene ki te hūri kei hūripōki. I haere he tina ki te kimi haere i a te Ohau a kore rawa i kitea. It 28 o nga ra

i tangi kōwhiri nga kaupūke mo te Ohau, ara i tohu mate te tare a kore. Kua kitea etahi marumara o te Ohau ki Porangahau, mo tonu i nga i runga i nga poai. I te haerenga mai o te Paris he tina nui rawa atu, i Ingarangi, ki Amerika, ka u ki runga ki tetahi toka ki te taha whakaro o Ingarangi, a pakaru tonu atu. E 400 nga pahiri i ora kōwhiri. Ko tenei ano te toka i tutuki ai a te Mōhikona (Mōhōgā) i tera tau. - I te whakawhiti nga māori te Perthshire i Pōhikona, he tina nui ka 15 nga māori ki te moana a kaore ano kia u nui. I mea te tangata kua mate oira kua rau rawa o ia kitea e nga kaupūke heru. I whāia tonu kōwhiri. He mahi nga tina kei te rapa a ka re ano kia kitea. He utu nui ma te tino kitea. Nā te kaupūke heru i mau mai he waha ana tetahi ta mātahi he mea mai ki tonu kōwhiri kia rawa ngawanga tera ratou e u o a nui. Hei tera taunga mōhōgā ai te ora nga te marangai nui o te Perthshire.

NGA TUPAPAKU.

Kōwhiri te tangi o Waikato mo te matenga o Te Tawhiao, he i tāmuri no Māhuta, he mōkōwhiri no Tawhiao. - No tera marama ka mātahi te wāhanga a te Hapuku ki Heretaunga. I tata pae ki te 1000 tonu. Kua mate a te Pōkoro tetahi o nga kawana o Niu Tirenī, ki Ingarangi. I ki ana te hūnga ana moai e £50000. Ko tenei tino whakaro mo Niu Tirenī, a wāwhiri tē he me nga wahi pūngapūngā, tēna mo e tata te māhi he i tūparanga kai a kōwhiri i te korōhi tenei korōhi ko te hūna wāwhiri. Ko te 61 tenei o nga tau o te matenga o Te Matōnga. No Mei 12th 1838, ka mate a te Pūmātau. - No te 28 o nga ra o Mei ka mate a Karaitiana Te Amaru ki Uawa. He tino tangata ia no tonu iwi. Ko nga korōhi mo te matenga o Mrs. Thornton kei te tina o te Pipiwharaura.

"KUI! KUI! WHITIWHITIORA!"

Nga Etitā o Te Pipi" ko Rev. Perero A. Peneti, Nelson, me Reweti T. Mōkena Kōhōre, Te Rau, Gisborne. Kei te bihia te tangata ki te peka mo tonu kia raua. Kei a kōwhiri te whakaro mo te rahi o tau aroha. Ko te bihia he whakawāki i te mana iwi. Kia aroha kua ma māua ko te māhi i te peka kōwhiri a tukua ma te tangata e utu he peka māua e hāua tēna i te whakaro rangatira. Me tuku mai i te pōwhiri. He whakawāki nā te pakohua, "Reading makes a full man," ara ma te korero pūkapa ka ranea ai (nga whakaro o) te tangata.